

Věc C-15/24 PPU [Stačev] ⁱ**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

11. ledna 2024

Předkládající soud:

Sofijski rajonen sad (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

11. ledna 2024

Obžalovaný v trestním řízení:

CH

za účasti:

Sofijska rajonna prokuratura

Předmět původního řízení

Řízení se týká dvou loupežných přepadení, které byly spáchány jako jeden pokračující trestný čin a jsou trestné podle čl. 198 odst. 1 trestního zákoníku Bulharské republiky (nakazatelen kodeks, dále jen „NK“) ve spojení s jeho čl. 26 odst. 1. Obžalovaný CH se v současnosti nachází ve vyšetřovací vazbě.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o výklad ustanovení unijního práva použitelných na předmět řízení (zejména ve vztahu k legalitě procesních úkonů, při kterých nebylo dodrženo právo přístup k obhájci) na základě článku 267 SFEU

ⁱ Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádného z účastníků řízení.

PředběŽné otázky

1. Je s čl. 12 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody ve spojení s čl. 47 první odstavcem Listiny základních práv Evropské unie slučitelné, jestliže soud, který rozhoduje o otázce nařízení nebo výkonu přiměřeného zajišťovacího opatření a posuzuje přitom existenci důvodného podezření z účasti obviněného na trestném činu, z něhož je obviněn, není podle vnitrostátní právní úpravy a judikatury umožněno posoudit, zda bylo při získání důkazů dodrženo právo obviněného na přístup k obhájci podle této směrnice v době, kdy byl podezřelý a policejním orgánem bylo omezeno jeho právo volného pohybu?
2. Je v souladu s požadavkem na dodržení práva na obhajobu a na spravedlivé řízení ve smyslu čl. 12 odst. 2 směrnice 2013/48, jestliže soud, který posuzuje otázku přiměřenosti zajišťovacího opatření, bere při vytvoření si vlastního přesvědčení v úvahu důkazy, při jejichž získání byly porušeny požadavky směrnice v době, kdy byla dotčená osoba podezřelá a její právo volného pohybu omezeno?
3. Má vyloučení důkazních prostředků získaných při porušení směrnice 2013/48 soudem, který navzdory opačnému pokynu nadřazeného soudu posuzuje otázku přiměřenosti zajišťovacího opatření, nepříznivý účinek na požadavky čl. 12 odst. 2 této směrnice, ve spojení s čl. 47 prvním a druhým odstavcem Listiny, na spravedlivý proces a vyvolává pochybnosti o nestrannosti soudu?
4. Má ustanovení čl. 3 odst. 6 písm. b) směrnice 2013/48, které umožňuje odchýlit se ve výjimečných případech v přípravném řízení dočasně od uplatňování práva na přístup k obhájci, pokud vyšetřovací orgány musí nezbytně přijmout okamžitá opatření umožňující zabránit závažnému ohrožení trestního řízení, přímý účinek v dotčeném členském státě EU, pokud toto ustanovení nebylo provedeno do jeho vnitrostátního práva?
5. Jsou dodrženy záruky stanovené v čl. 9 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 2013/48 ve spojení s jejím bodem 39 odůvodnění, pokud se podezřelý sice písemně vzdal svého práva na přístup k obhájci, je ovšem negramotný a nebyl poučen o možných důsledcích vzdání se tohoto práva a později u soudu tvrdí, že s obsahem jím podepsaného dokumentu nebyl v okamžiku omezení svého práva volného pohybu policejními orgány seznámen?
6. V případě, že se podezřelý při svém zadržení vzdal práva na pomoc obhájce podle ustanovení směrnice 2013/48, zbavuje tato skutečnost dotčené orgány povinnosti, aby jej bezprostředně před provedením každého dalšího vyšetřovacího úkonu provedeného za jeho účasti poučili o právu na přístup k obhájci a o možných důsledcích případného vzdání se tohoto práva?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva a unijní judikatura

Listina základních práv Evropské unie, článek 47

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody (Úř. věst. 2013, L 294, s. 1), bod 39 odůvodnění, čl. 3 odst. 6 písm. b), čl. 9 odst. 1 písm. a) a b), jakož i čl. 12 odst. 2

Rozsudky Soudního dvora ve věcech C-608/21 a C-209/22

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Konstitucija na Republika Bulgaria (Ústava Bulharské republiky) (DV č. 56 ze dne 13. července 1991, v platnosti od téhož dne, dále jen „Ústava“)

Článek 5 (1) Ústava je nejvyšší zákon a ostatní zákony s ní nesmí být v rozporu.

(2) Ustanovení Ústavy mají přímý účinek.

Článek 30 (1) Každý má právo na osobní svobodu a nedotknutelnost.

(2) Nikdo nesmí být zadržen, vyšetřován, prohledán nebo podroben zásahu do své osobní nedotknutelnosti, vyjma za podmínek a v řízení upravených zákonem.

(3) V nevyhnutelných případech výslovně stanovených zákonem mohou příslušné státní orgány občana zadržet, přičemž o této skutečnosti musí neprodleně uvědomit orgány soudní moci. Orgán soudní moci rozhodne do 24 hodin od zadržení o jeho zákonnosti.

(4) Každý má od okamžiku svého zadržení nebo obvinění právo na obhájce.

Zakon za Ministerstvo na vatrešnite raboti (zákon o ministerstvu vnitra, DV č. 53 ze dne 27. června 2014)

Článek 72 (1) Policejní orgán může zadržet osobu:

1. u níž existují skutečnosti naznačující, že se dopustila trestného činu;

[...]

(5) [...] Od okamžiku svého zadržení má zadržená osoba právo na obhájce, přičemž musí být rovněž poučena o možnosti vzdát se obhájce a o důsledcích s tím spojených, jakož i o svém právu na odepření výpovědi v případě, že k zadržení došlo podle odst. 1 bodu 1.

Článek 74 (1) Pro osoby uvedené v čl. 72 odst. 1 se vydává písemný příkaz k zadržení.

(2) V příkazu k zadržení podle odstavce 1 musí být uvedeno: [*obsah příkazu*], zejména skutkové a právní důvody zadržení; právo osoby napadnout zákonnost zadržení u soudu; právo na obhájce od okamžiku zadržení;

(3) Zadržená osoba vyplní prohlášení, že byla informována o svých právech a zda chce či nechce uplatnit svá práva podle odst. 2 bodu 6 písm. b) až f). Příkaz k zadržení podepíše policejní orgán a zadržená osoba.

(4) Skutečnost, že zadržená osoba odmítá nebo nemůže příkaz k zadržení podepsat, potvrdí svým podpisem svědek.

Nakazatelen kodeks (trestní zákoník, DV č. 26 ze dne 2. dubna 1968, v platnosti od 1. května 1968)

Článek 26 [...] (1) Ustanovení článků 23 až 25 se nepoužijí, pokud se jedná o pokračující trestný čin, tedy pokud dva nebo více dílčích útoků, z nichž každý samostatně naplňuje jeden nebo více znaků skutkové podstaty téhož trestného činu, bylo spácháno během nesouvislých období za stejných okolností a podobným způsobem provedení, přičemž následující útoky lze z objektivního a subjektivního hlediska považovat za pokračování předchozích útoků.

(2) Pachatel pokračujícího trestného činu bude potrestán na základě souhrnu dílčích útoků trestného činu a jimi způsobeného celkového trestněprávního výsledku.

Článek 198 (1) [...] Kdo držiteli odebere cizí movitou věc v úmyslu si ji protiprávně присвоjit a užije přitom násilí nebo pohrůžky, bude z důvodu trestného činu loupeže potrestán odnětím svobody na tři roky až deset let.

Nakazatelen-procesualen kodeks (trestní řád, DV č. 86 ze dne 28. října 2005, v platnosti od 29. dubna 2006, dále jen „NPK“):

Článek 25 (1) [*Přerušeni trestního řízení při předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru Evropské unie*]

Článek 94 (1) Účast obhájce v trestním řízení je nezbytná, pokud [*jiné případy*] 6. byl obviněný zadržen;

Článek 96 (1) [...] S výjimkou případů podle čl. 94 odst. 1 bodů 1 až 3 a 6 může obviněný v každé fázi řízení obhájce odmítnout. Obviněný je poučen o důsledcích vzdání se obhájce.

Článek 97 (1) Obhájce se může trestního řízení účastnit od zadržení osoby nebo od vznesení obvinění proti ní.

(2) Orgán přípravného řízení musí obviněného poučit o jeho právu na obhájce a umožnit mu, aby obhájce neprodleně kontaktoval. Před splněním těchto povinností nesmí být prováděny žádné vyšetřovací nebo jiné procesní úkony za účasti obviněného.

Článek 248 (pozměněn – DV č. 63 z roku 2017, v platnosti od 5. listopadu 2017)
 (1) Během přípravného jednání jsou projednány tyto otázky:

[...] (3) zda v přípravném řízení došlo k napravitelnému porušení podstatných procesních pravidel, v jejichž důsledku došlo k omezení procesních práv obviněného [*nebo jiných osob*];

5. [*jiné otázky*] jmenování obhájce, znalce, tlumočnicka nebo překladatele a [*jiné otázky*];

6. přijatá donucovací opatření;

[*jiné otázky*].

Článek 270 (1) Otázku změny zajišťovacího opatření lze předložit v kterékoliv fázi řízení před soudem. Nový návrh na změnu zajišťovacího opatření je možné ve stejném stupni předložit pouze tehdy, pokud se změnila okolnosti.

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 **CH** je občan Bulharské republiky. Nemá vzdělání, neovládá bulharštinu písmem a byl již trestán.
- 2 Dne 2. prosince 2022 zahájila Šestá okresní policejní správa Ředitelství hlavního města pro vnitřní záležitosti (Rajonno upravlenie pri Stolična direkcija na vatrešnite raboti, dále jen „okresní policejní orgán“) přípravné řízení č. 2021/2022, protože dne 2. prosince 2022 okolo 20.30 hod v Sofii byly KL za použití násilí odcizeny movité věci (dámská kabelka), které byly v jejím držení, a to tak, že kabelka byla poškozené vytržena z rukou, což představuje trestný čin podle čl. 198 odst. 1 NK. Dne 14. prosince 2022 zahájil okresní policejní orgán přípravné řízení č. 2112/2022, protože v tento den okolo 19:00 v Sofii byly MN bez jejího souhlasu za použití násilí odcizeny movité věci (dámská kabelka), které byly v jejím držení, v úmyslu si tyto věci protiprávně přivlastnit, a to tak, že kabelka byla silným škubnutím vytržena poškozené z ruky a poškozená v důsledku toho upadla, což představuje trestný čin podle čl. 198 odst. 1 NK. Po zahájení těchto dvou řízení byl **CH** dne 16. prosince 2022 okolo 13.00 hod. z nařízení policejního orgánu zadržen na dobu až 24 hodin, aby byly zajištěny informace o jeho účasti na trestném činu podle čl. 198 NK v rámci druhého přípravného řízení, které bylo zahájeno dne 14. prosince 2022.
- 3 V tentýž den, 16. prosince 2022, podepsal **CH** v 16:50 hod. písemné prohlášení, že se nechce nechat zastupovat zvoleným obhájcem na vlastní náklady, ani si

nepréje obhájce ustanoveného soudem. Nebyl ovšem poučen o důsledcích vzdání se obhájce. V případě, že je zadržaná osoba negramotná nebo není schopná sama toto prohlášení vyplnit, musí jej vyplnit úřední osoba a projevy vůle zadržené osoby musí být učiněny za přítomnosti svědka, který svým podpisem potvrdí jejich pravost. V projednávané věci chyběly podpisy policejního orgánu a svědka.

- 4 Ze spisu nevyplývá, že **CH** byly neprodleně sděleny důvody jeho zadržení, zejména skutky, které jsou mu kladeny za vinu.
- 5 **CH** byl bezprostředně po svém zadržení dne 16. prosince 2022 v době od 13:10 hod. do 13:25 hod. vyslýchán policií jako svědek, aniž byl přítomen obhájce. Bylo zaprotokolováno, že byl poučen o svých právech, že není povinen sám sebe obvinít ze spáchání trestného činu a výpověď smí odmítnout. V průběhu výslechu **CH** přiznal, že se dne 14. prosince 2022 podílel na spáchání loupežného přepadení osoby ženského pohlaví v Sofii tak, že jí násilně vytrhl kabelku, a prohlásil, že je ochoten ukázat policejnímu orgánu místo, kde tuto cizí věc schoval. V protokolu o výslechu bylo uvedeno, že se výslech konal za přítomnosti svědka **OP**, který to ovšem svým podpisem nepotvrdil.
- 6 Rovněž dne 16. prosince 2022 byla v době od 14:10 do 14:40 hod. provedena rekonstrukce skutku za účasti **CH** a v nepřítomnosti obhájce, přičemž **CH** zavedl orgány činné v trestním řízení na místo, kde se nacházela odcizená kabelka. Za účasti dvou svědků vyšetřovacího úkonu byl vyhotoven protokol o vyšetřovacím úkonu a byly rovněž pořízeny fotografie.
- 7 V tentýž den, 16. prosince 2022, byla v době od 15:50 do 16:20 provedena prohlídka bytu, kde **CH** bydlel, za jeho přítomnosti a v nepřítomnosti advokáta, přičemž během prohlídky bylo zabaveno oblečení a boty. Vyšetřovací úkony byly zaprotokolovány a vyšetřovacího úkonu se zúčastnili dva svědci; dále byly pořízeny fotografie. Protokol bych schválen soudcem okresního soudu.
- 8 Následně byla dne 16. prosince 2022 v době od 17:40 do 17:50 hod. za účasti **CH** a v nepřítomnosti advokáta provedena přímá identifikace osoby, při které jej poškozená **MN** poznala mezi čtyřmi muži jako pachatele přepadení, které na ní bylo spácháno. Za účasti dvou svědků vyšetřovacího úkonu byl vyhotoven protokol o vyšetřovacím úkonu a byly rovněž pořízeny fotografie.
- 9 Krátce na to, dne 16. prosince 2022 od 18:05 do 18:15 hod., byla u **CH** provedena tělesná prohlídka, přičemž bylo popsáno oblečení, které měl na sobě, a byla mu zabavena bunda a kalhoty, které měl na sobě. Za účasti dvou svědků vyšetřovacího úkonu byl vyhotoven protokol o vyšetřovacím úkonu a byly rovněž pořízeny fotografie. V protokolu bylo výslovně uvedeno, že **CH** provedení tělesné prohlídky odmítá, a tento protokol byl soudem okresního soudu schválen.
- 10 Následující den, 17. prosince 2022, byla v době od 15:40 do 15:50 za účasti **CH** a v nepřítomnosti obhájce v rámci prvního přípravného řízení č. 2021/2022 okresního policejního orgánu, které bylo zahájeno dne 2. prosince 2022, provedena přímá identifikace osoby, při které poškozená **KL** poznala mezi čtyřmi

muži **CH** jako pachatele, který ji přepadl. Vyšetřovací úkon byl zaprotokolován a vyšetřovacího úkonu se zúčastnili dva svědci; dále byly pořízeny fotografie.

- 11 V tentýž den, 17. prosince 2022, byl **CH** opatřením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Sofii (Sofijska rajonna prokuratura, Bulharsko) ve druhém přípravném řízení č. 2112/2022 vedeném okresním policejním orgánem obviněn z trestného činu podle čl. 198 odst. 1 NK. Dne 17. prosince 2022 v 18:00 hod. byl obviněnému **CH** z moci úřední ustanoven obhájcem advokát Georgi Stojanov, člen Advokátní komory v Sofii (Sofijska Advokatska Kolegia, Bulharsko), protože se jednalo o případ nutné obhajoby podle čl. 94 odst. 1 bodu 6 NPK, a obvinění bylo oběma sděleno okolo 18:10 hod. Bezprostředně poté, dne 17. prosince 2022 od 18:20 hod. do 18:30 hod., byl proveden výslech obviněného **CH**, který uvedl, že obvinění porozuměl, odmítl se ale k němu vyjádřit.
- 12 Opatřením ze dne 17. prosince 2022 vydaným státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Sofii byl obviněný **CH** zadržen na základě čl. 64 odst. 2 NPK na dobu až 72 hodin, aby byl připraven návrh na nařízení vyšetřovací vazby jako zajišťovacího opatření. Usnesením ze dne 19. prosince 2022 vyhověl Okresní soud v Sofii návrhu státního zástupce a nařídil **CH** nejpřísnější zajišťovací opatření, toto rozhodnutí soudu pak potvrdil Městský soud v Sofii (Sofijski gradski sad, Bulharsko) dne 29. prosince 2022.
- 13 Opatřením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Sofii ze dne 5. ledna 2023 byla obě přípravná řízení z důvodu souvislosti mezi oběma loupežnými přepadeními spojena a okresním policejním orgánem dále vedena pod číslem 2112/2022.
- 14 Usnesením ze dne 13. června 2023, které bylo vyhlášeno během veřejného zasedání, zamítl senát Okresního soudu v Sofii návrh obviněného **CH** na změnu jemu uloženého zajišťovacího opatření v podobě vyšetřovací vazby. Toto soudní rozhodnutí potvrdil Městský soud v Sofii dne 22. června 2023.
- 15 Opatřením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Sofii ze dne 26. července 2023 byl **CH** obviněn ze spáchání obou loupežných přepadení v období od 2. prosince 2022, 20:30 hod. do 14. prosince 2022, 19:00 hod., jako pokračujícího trestného činu podle čl. 198 odst. 1 NK ve spojení s jeho čl. 26 odst. 1. Dne 7. srpna 2023 ve 14.00 hod. byl o pozměněném obvinění vyrozuměn **CH** a jeho obhájce *ex-offo*, a v rámci výslechu provedeného v tentýž den od 14:10 hod. do 14:20 hod. obviněný uvedl, že obvinění rozumí, ale svou účast na obou loupežných přepadeních popírá.
- 16 Dne 14. srpna 2023 byl vyšetřovací spis poskytnut obhájci, advokátu Stojanovi. Následující den, 15. srpna 2023, byla Okresnímu soudu v Sofii předložena obžaloba na obžalovaného **CH** ve věci pokračujícího trestného činu podle čl. 198 odst. 1 NK ve spojení s jeho čl. 26 odst. 1, na jejímž základě soud zahájil trestní řízení obecné povahy NOHD č. 11234/2023. Dne 16. srpna 2023 zaslal státní zástupce soudu písemný návrh obhájce *ex-offo* na změnu nařízeného zajišťovacího

opatření. Dne 18. srpna 2023 se konalo jednání podle článku 270 NPK ve veřejném zasedání, během kterého měla být projednána otázka přiměřenosti zajišťovacího opatření, a usnesením z téhož dne zdejší trestní senát opatření zmírnil a přeměnil jej na povinnost hlásit se.

- 17 V odůvodnění bylo uvedeno, že obžalovaný **CH** byl dne 16. prosince 2022 ve 13:00 hod. zadržen na pokyn policejního orgánu a v tomto okamžiku vzniklo jeho právo na obhájce podle čl. 30 odst. 4 Ústavy. Orgány činné v trestním řízení výkon tohoto práva nezajistily, a to navzdory prohlášení vyplněného po zadržení, podle kterého se **CH** vzdává práva na obhájce. S ohledem na okolnosti projednávané věci, totiž že **CH** je negramotný, a na jeho vyjádření během zasedání, že si nebyl vědom dosahu jemu předloženého dokumentu, nelze zejména s ohledem na nepřítomnost svědka, který by dotčenou skutečnost mohl dosvědčit, jednoznačně dospět k závěru, že toto rozhodnutí bylo učiněno dobrovolně a vědomě.
- 18 Za této situace nesmí soud použít žádné vyšetřovací úkony, které byly provedeny po zadržení obžalovaného a před jeho obviněním – totiž výslechy svědků, rekonstrukce skutku, přímá identifikace osoby, tělesná prohlídka a mimosoudní sdělení o účasti na skutku policejními orgány – k nezbytnému posouzení odůvodněného podezření z účasti trestném činu, z něhož je obviněn. Kromě toho unijní zákonodárce podle čl. 3 odst. 2 písm. a) a b) směrnice 2013/48 na rozdíl od vnitrostátního práva Bulharské republiky stanoví přístup k obhájci již v době před zadržením osoby – totiž před jejím výslechem ze strany policejního nebo jiného orgánu činného v trestním řízení či justičního orgánu soudních orgánů nebo při provádění vyšetřovacího či jiného úkonu za účelem shromáždění důkazních prostředků ze strany vyšetřovacího nebo jiného příslušného orgánu. Členské státy navíc podle čl. 12 odst. 2 této směrnice zajistí, aby při posuzování výpovědi podezřelé nebo obviněné osoby nebo důkazních prostředků získaných při porušení jejího práva na obhájce, byla dodržena práva na obhajobu a spravedlivé řízení. Lhůta pro provedení směrnice uplynula dne 27. listopadu 2016 a v rozsahu, v němž směrnice stanoví práva fyzických osob a členským státům ukládá povinnost jejich dodržování, mají její ustanovení přímý účinek.
- 19 Podle názoru předkládajícího soudu je v současnosti jediným, a to pouze nepřímým, důkazem spojujícím **CH** s objektivními znaky skutkové podstaty prvního trestného činu, ze kterého je obviněn, výpověď svědka QR, který vypovídá, že od něj koupil mobilní telefon poškozené KL, získaný trestným činem, a který byl zabaven vyšetřujícími orgány.
- 20 Na základě těchto úvah měl soud prvního stupně za to, že navzdory skutečnosti, že **CH** již byl trestán a že trestné činy formálně spadaly do doby podmíněného trestu, který mu byl uložen dřívějším rozsudkem, bylo nezbytné s ohledem na nízkou intenzitu odůvodněného podezření z jeho možného podílu na spáchaném skutku a na více než osm měsíců trvající vazbu přeměnit nařízení vyšetřovací vazby na nejmírnější zajišťovací opatření, totiž „povinnost hlásit se“, protože uvedený způsobilý informační zdroj o účasti na jednom z loupežných přepadení,

kteřá je obviněnému kladena za vinu, sice může odůvodnit nařizení počáteční vazby, nikoliv však pokračování tohoto nejzávažnějšího osobního procesního donucovacího opatření v soudní fázi trestního řízení.

- 21 Na základě námítky podané zástupcem Okresního zastupitelství v Sofii zrušil Městský soud v Sofii usnesením ze dne 7. září 2023 rozhodnutí Okresního soudu v Sofii a ponechal zajišťovací opatření v podobě vyšetřovací vazby **CH** v platnosti. Odvolací soud Okresnímu soudu v Sofii v odůvodnění vytýká, že se nezachoval nestranně, když se „v rozporu s čl. 6 odst. 1 EÚLP vyjádřil k otázce viny a posuzoval platnost získaných důkazních prostředků a jejich dostatečnost“. Soud dále uvedl, že „práva zadržené osoby **CH** skutečně byla v důsledku neposkytnutí ochrany obhájcem porušena“, že současně „ale neexistují důkazy o tom, že byla podána stížnost proti této vazbě postupem stanoveným zákonem“, a že „obžalovaný a jeho obhájce měli možnost uplatnit svá práva“, totiž podle speciálního zákona, který stanoví odpovědnost státu za zadržení policejními orgány na dobu až 24 hodin. Vzhledem k tomu, že k žádné takové iniciativě nedošlo, zdůraznil Městský soud v Sofii, že „ačkoliv **CH** nebyl během jeho zadržení přidělen obhájce, úkony, které byly za nebo bez jeho účasti učiněny do okamžiku, kdy byl jako obžalovaný postaven před soud, nelze považovat za protiprávní a nepozbývají své důkazní síly.“
- 22 Dne 2. října 2023 zdejší trestní senát znovu rozhodoval v rámci veřejného předběžného jednání o otázce zajišťovacího opatření a změnil jej na „povinnost hlásit se“, protože neexistují žádné rozumné důvody k odchýlení se od důvodů předložených v předchozím řízení.
- 23 Na základě námítky podané zástupcem Okresního zastupitelství zrušil Městský soud v Sofii v jiném složení usnesením ze dne 7. listopadu 2023 rozhodnutí Okresního soudu v Sofii a ponechal zajišťovací opatření v podobě vyšetřovací vazby **CH** v platnosti. Odvolací soud ve svém odůvodnění uvedl část důkazních prostředků získaných v případě, které se podle názoru předkládajícího soudu netýkají přímo podílu **CH** na obou loupežných přepadeních, a konstatoval, že tyto důkazní prostředky v celkovém posouzení podporují „odůvodněné podezření z účasti obžalovaného“. Dále uvedl, že „v rámci přípravného řízení nezjistil v okamžiku zadržení obžalovaného žádná porušení podstatných procesních pravidel“, protože „podle ustálené judikatury ESLP musí být obžalovanému nebo podezřelému včas umožněn přístup k obhájci“, toto právo ovšem „neplatí neomezeně“. Soud kromě toho upozornil na skutečnost, že **CH** byl bezpochyby poučen o svém právu na obhájce, což vyplývá z toho, že mu policejní orgán doručil kopii nařízení vazby, a kromě toho podepsal písemné prohlášení o svých právech, takže neexistuje žádný důvod ztotožnit se s názorem Okresního soudu v Sofii, podle kterého bylo „toto vzdání se práva na obhájce neinformované, tedy, že obžalovaný nevěděl, co podepisuje, protože byl negramotný.“ Soud prvního stupně byl kritizován i z důvodu svého „výkladu směrnice 2013/48“, protože čl. 3 [odst.] 6 téže směrnice „stanoví možnost dočasného odchýlení se od těchto práv v přípravné fázi řízení“.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 24 [Údaje týkající se pouze otázky, zda má být podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce]

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 25 Předmětem projednávaného řízení je možná účast obžalovaného **CH** na trestném činu, z něhož je obviněn, za kterou mu má být uložena trestněprávní sankce, a předkládající soud musí rozhodnout o vině. Hlavní otázkou je, zda vyšetřující orgány zachovaly právo **CH** na přístup k obhájci v souladu se směrnicí 2013/48 při jeho skutečném zadržení a před jeho formálním obviněním, zejména s ohledem na protichůdné názory zdejšího trestního senátu a odvolacího soudu ohledně použití směrnice.
- 26 Soudní dvůr musí předně vyjasnit, zda je slučitelné s čl. 12 odst. 2 směrnice 2013/48 ve spojení s čl. 47 prvním odstavcem Listiny, pokud na základě vnitrostátní právní úpravy a judikatury nemá soud při nařízení nebo výkonu přiměřeného zajišťovacího opatření možnost posoudit, posoudit, zda byly důkazy získány v rozporu s právem na přístup k obhájci podle této směrnice, když byl obviněný podezřelým a jeho právo volného pohybu bylo omezeno policejními orgány. Tato otázka vyvstává s ohledem na první rozhodnutí Městského soudu v Sofii v usnesení ze dne 7. září 2023 v rozsahu, v němž tuto pravomoc soudu prvního stupně bez omezení popírá. Pro posouzení správnosti názoru zastávaného odvolacím soudem je nezbytná rovněž odpověď na otázku, zda je v souladu s požadavkem na dodržení práva na obhajobu a na spravedlivé řízení ve smyslu čl. 12 odst. 2 směrnice 2013/48, jestliže soud, který posuzuje otázku přiměřenosti zajišťovacího opatření, bere při vytvoření si vlastního přesvědčení v úvahu důkazy, při jejichž získání byly porušeny požadavky směrnice v době, kdy byla dotčená osoba podezřelá a její právo volného pohybu omezeno. Předkládající soud připomíná, že Soudní dvůr byl opakovaně konfrontován se systematickým problémem, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení a směrnice 2013/48 v rozsahu, v němž se týkají podezřelých osob, nebyly přiměřeným způsobem provedeny a použity, protože Bulharská republika tento právní institut nezná (viz rozsudky C-608/21 a C-209/22).
- 27 Obecná možnost soudu, který rozhoduje o otázce zajišťovacího opatření, posoudit, zda práva podezřelé nebo obviněné osoby vyplývající ze směrnice 2013/48 byla při dokazování dodržena, je rozhodující pro posouzení, zda existuje odůvodněné podezření z její účasti na trestném činu, který je jí kladen za vinu. Podle názoru předkládajícího soudu musí být ochrana práva na obhajobu a spravedlivý proces podle čl. 12 odst. 2 uvedené směrnice zaručena nejen v konečném soudním rozhodnutí o vině osoby, nýbrž i při posouzení otázky, zda musí být vůči této osobě nařízeno nebo vykonáno zajišťovací opatření a případně jaké.

- 28 Dále je nezbytné, aby se Soudní dvůr, opět s ohledem na první rozhodnutí Městského soudu v Sofii v usnesení ze dne 7. září 2023, jakož i s ohledem na výtku podjatosti uplatněnou vůči předkládajícímu soudu, zabýval rovněž otázkou, zda má vyloučení důkazních prostředků získaných při porušení směrnice 2013/48 soudem, který navzdory opačnému pokynu nadřízeného soudu ověřuje přiměřenost zajišťovacího opatření, nepříznivý vliv na požadavky, stanovené v čl. 12 odst. 2 této směrnice ve spojení s čl. 47 prvním a druhým odstavcem Listiny, na spravedlivý proces a vyvolává pochybnosti o nestrannosti soudu.
- 29 Městský soud v Sofii ve svém druhém rozhodnutí, usnesení ze dne 7. listopadu 2023, konstatoval, že s ohledem na výjimečnost projednávaného případu se použije čl. 3 odst. 6 písm. b) směrnice 2013/48, který stanoví možnost odchýlit se ve výjimečných případech v přípravném řízení od práva na přístup k obhájci, pokud vyšetřovací orgány musí nezbytně přijmout okamžitá opatření umožňující zabránit závažnému ohrožení trestního řízení. Tento názor předpokládá, že se Soudní dvůr Evropské unie vyjádří k otázce, zda má předmětné ustanovení v dotčeném členském státě EU přímý účinek, protože nebylo provedeno do jeho vnitrostátního práva a dotčeným fyzickým osobám nepropůjčuje práva. Přitom je nezbytné podotknout, že podle názoru zdejšího trestního senátu nebylo ustanovení čl. 3 odst. 6 písm. b) směrnice 2013/48 do vnitrostátního práva provedeno, protože je zjevně v rozporu s čl. 30 odst. 4 Ústavy, který jasně a jednoznačně stanoví, že právo na obhájce vzniká v okamžiku zadržení nebo sdělení obvinění, že tedy není přípustná časová prodleva.
- 30 Další otázkou relevantní pro rozhodnutí, kterou musí Soudní dvůr vyjasnit, je otázka, zda jsou zachovány záruky poskytnuté čl. 9 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 2013/48 ve spojení s jejím bodem 39 odůvodnění, jestliže sice je k dispozici písemné prohlášení podezřelé osoby, že se vzdává práva na přístup k obhájci, podezřelý je ale ngramotný a nebyl poučen o možných důsledcích tohoto vzdání se práva a později u soudu tvrdí, že s obsahem jím podepsaného dokumentu nebyl v okamžiku omezení svého práva volného pohybu policejními orgány seznámen. Důvody předkládajícího soudu [pro předložení této otázky] vyplývají z prvního rozhodnutí Městského soudu v Sofii v usnesení ze dne 7. září 2023 (viz výše, bod 21).
- 31 Konečně je zapotřebí, aby Soudní dvůr vyjasnil rovněž otázku, zda skutečnost, že se podezřelý při svém zadržení vzdal práva na pomoc obhájce, zbavuje dotčené orgány povinnosti, aby jej bezprostředně před provedením každého dalšího vyšetřovacího úkonu provedeného za jeho účasti poučili o právu na přístup k obhájci a o možných důsledcích případného vzdání se tohoto práva? Podle vnitrostátního práva předkládajícího soudu se zadržená osoba sice může vzdát obhájce, takové vzdání se ale je nepřípustné, jakmile byla tato osoba formálně obviněna. Tato zvláštnost vnitrostátního práva podmiňuje ustálenou judikaturu Nejvyššího kasačního soudu (Varchoven kasacionen sad, Bulharsko), podle které se vzdání se zadržené osoby obhájce při omezení jejího práva na volný pohyb vztahuje na všechny další vyšetřovací úkony, které se jí týkají nebo jsou prováděny za její účasti, než je následně obviněna.

- 32 V souladu s touto ustálenou judikaturou nejvyššího bulharského soudu bylo postupováno i v dotčeném řízení, protože vyšetřovací orgány provedly po zadržení **CH** velký počet vyšetřovacích úkonů, totiž výslech svědků, rekonstrukce skutku, přímá identifikace osoby a výslech, aniž byl CH poučen o povaze těchto úkonů a jejich možných důsledcích a bylo mu umožněno poradit se před každým z těchto úkonů s obhájcem.

PRACOVNÍ DOKUMENT